

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 73 0 P 018311 19 Rev 2
Banjaluka: 14.11.2019. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužilaca, malodobnih: A.A., I.Z., E.Z., Š.A., S.A., E.A., A.L., I.Ć., K.Ć., A.Ć., A.V., E.V., E.J., E.J.1, F.B., S.B., A.Č., M.P., A.J., A.Ć., A.T., M.J., V.D., A.A., A.Č., I.B., H.A., E.Ć., A.Ć., A.Č.1, L.Č., L.P., A.Ć., E.M., H.T., R.H., S.D., A.D., E.P., Dž.M., S.D., H.O., I.T., S.P., F.P., B.T., N.B., A.S., I.S., I.R., E.R., A.S., S.S., E.S., E.S.1, E.S.2, S.S., S.S.1, A.S., Ć.S., A.H., A.H.1, S.A., M.H., M.H.1, E.R., A.A.1, E.T., M.S., M.S., A.S.1, K.H., J.V., A.V., M.H., A.H.2, K.H.1, N.H., B.H., E.T., Dž.A., Š.A., R.A., A.S.2, E.A.1, R.A., H.A., M.A., L.A., K.A., S.H., D.H., A.T., S.T., E.H.1, A.A.1, F.A., Ć.T., H.T., A.H.3, S.H.1, R.H.1, H.Š., Ć.Š., S.H.2, A.H.4, R.H.2, E.H.2, A.H.4, N.H.1, M.B., A.A.1, T.A., R.B., S.B.1, S.B.2, N.H.1, Š.H., A.H.5, J.A., N.A., E.B., A.B., A.A.2, M.H.1, H.A.1, A.V., I.B.1 i A.B.1 iz H., Ć.B., V., V.1, H.1, V.2, opština K.V., zastupanih po roditeljima kao zakonskim zastupnicima, a svi oni po punomoćnicima H.K., A.L. i H.K., advokatima iz T., Ulica ..., protiv tuženih RS, zastupane po Pravobranilaštvu Republike Srpske - sjedište zamjenika u Banjaluci, Ulica Kralja Alfonsa XIII/11 i Osnovne škole S.S. iz K.V., Ulica ..., zastupane po direktoru S.Š., a ova po punomoćniku B.A. - zaposleniku tužene, radi utvrđenja povrede prava na jednako postupanje i uklanjanja diskriminacije, vrijednost predmeta spora 11.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužilaca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 73 0 P 018311 16 Gž 3 od 9.11.2016. godine, na sjednici održanoj 14.11.2019. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, obe nižestepene presude preinačavaju i sudi tako što se utvrđuje da su tuženi onemogućavanjem, ograničavanjem i isključivanjem uvođenja nacionalne grupe predmeta po bosanskom nastavnom planu i programu ZD kantona u F BiH (jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo), kao i onemogućavanjem, ograničavanjem i isključivanjem zapošljavanja ili angažovanja nastavnika povratnika na ovim predmetima, u odnosu na malodobne tužioce, kao i druge učenike bošnjačke nacionalnosti koji su upisani i pohađaju nastavu u OŠ S.S. u K.V., propuštanjem poduzimanja radnji kojima bi se osiguralo uvođenje nacionalne grupe predmeta po bosanskom nastavnom planu i programu ZD kantona u F BiH (jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo) i zapošljavanja i angažovanja nastavnika povratnika na ovim predmetima u OŠ S.S. u K.V., kao i onemogućavanjem i ugrožavanjem priznavanja, uživanja i ostvarivanja na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda tužilaca u oblasti obrazovanja i prava tužilaca kao djece, povrijedili pravo tužilaca na jednako postupanje, pa se slijedom toga nalaže tuženima da solidarno izvrše radnje kojima će se ukloniti diskriminacija i njene posljedice i obezbjediti pravo tužilaca na jednako postupanje, na način što će se tuženima uvesti nacionalna grupa predmeta po bosanskom nastavnom planu i programu ZD kantona u F BiH (jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo), te obezbjediti i provesti zapošljavanje ili angažovanje nastavnika povratnika na ovim predmetima, sve u OŠ S.S. u K.V..

Obavezuju se tuženi da tužiocima na ime naknade troškova postupka solidarno isplate iznos od 22.460,00 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Kotor Varošu broj: 73 0 P 018311 15 P 3 od 14.12.2015. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužilaca kojim traže da se utvrdi da su tuženi onemogućavanjem, ograničavanjem i isključivanjem uvođenja nacionalne grupe predmeta po bosanskom nastavnom planu i programu ZD kantona u F BiH (bosanski jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo), kao i onemogućavanjem, ograničavanjem i isključivanjem zapošljavanja ili angažovanja nastavnika povratnika na ovim predmetima, u odnosu na malodobne tužioce, kao i druge učenike bošnjačke nacionalnosti koji su upisani i pohađaju nastavu u OŠ S.S. u K.V., propuštanjem poduzimanja radnji kojima bi se osiguralo uvođenje nacionalne grupe predmeta po bosanskom nastavnom planu i programu ZD kantona u F BiH (bosanski jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo) i zapošljavanja i angažovanja nastavnika povratnika na ovim predmetima u OŠ S.S. u K.V., kao i onemogućavanjem i ugrožavanjem priznavanja, uživanja i ostvarivanja na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda tužilaca u oblasti obrazovanja i prava tužilaca kao djece, povrijedili pravo tužilaca na jednako postupanje, pa slijedom toga da se naloži tuženima da solidarno izvrše radnje kojima će se ukloniti diskriminacija i njene posljedice i obezbjediti pravo tužilaca na jednako postupanje, na način što će se tuženima uvesti nacionalna grupa predmeta po bosanskom nastavnom planu i programu ZD kantona u F BiH (bosanski jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo), te obezbjediti i provesti zapošljavanje ili angažovanje nastavnika povratnika na ovim predmetima, sve u OŠ S.S. u K.V..

Obavezani su tužioci da tuženoj Republici Srpskoj, na ime naknade troškova postupka, isplate iznos od 6.750,00 KM u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 73 0 P 018311 16 Gž 3 od 9.11.2016. godine, žalba tužilaca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužilaca za naknadu troškova žalbenog postupka.

Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 73 0 P 018311 17 Rev od 27.4.2017. godine, odbijena je revizija tužilaca.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud) odlukom broj: AP-3174/17 od 19.9.2019. godine, djelimično je usvojio apelaciju tužilaca i utvrdio povredu prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u segmentu prava na obrazloženu odluku, ukinuo presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 73 0 P 018311 17 Rev od 27.4.2017. godine, predmet vratio i naložio ovom sudu da u roku od 60 dana od dana dostavljanja apelacione odluke, obavjesti Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja odluke.

Tužioci revizijom pobijaju drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužena OŠ S.S. u K.V. u odgovoru predlaže da se revizija odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužilaca kako je naveden u izreci prvostepene presude.

Članom 12. Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj: 59/09 i 16/06 –u daljem tekstu: ZOZD), definisane su vrste tužbi za zaštitu od diskriminacije, kao tužbe za utvrđivanje diskriminacije (stav 1. tačka a), tužbe za zabranu ili otklanjanje diskriminacije (stav 1. tačka b) i tužbe za naknadu štete (stav 1. tačka c).

Imajući u vidu tužbeni zahtjev tužilaca, ovaj sud nalazi da su tužioci postavili tužbu za utvrđivanje diskriminacije, koja sadrži deklaratorni zahtjev i za otklanjanje diskriminacije, koja sadrži kondemnatorni zahtjev.

Dakle, zahtjev kod ove tužbe nije ograničen samo na utvrđenje da je do povrede prava na jednako postupanje već došlo, već i na utvrđenje da bi djelovanje (činjenje, propuštanje) tuženih moglo neposredno dovesti do diskriminacije, pa se traži otklanjanje radnje kojom se to vrši.

Malodobni tužioci su upisani u Područnu Osnovnu Školu u V., koja je u sastavu tužene OŠ S.S. u K.V.. Tužioci su prema odredbi člana 16. stav 1. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 18/03 – u daljem tekstu: Okvirni zakon) obavezni pohađati osnovno obrazovanje. Aktivna legitimacija tužilaca, proizilazi iz činjenice da oni smatraju da su u sistemu osnovnog obrazovanja koje ostvaruju u Područnoj školi u V., neuvođenjem nacionalne grupe predmeta i neangažovanjem nastavnika povratnika kao predavača te grupe predmeta, diskriminirani u odnosu na druge učenike bošnjačke nacionalnosti u školama u kojima je uvedena grupa nacionalnih predmeta i u odnosu na učenike srpske nacionalnosti koji nemaju ovaj problem.

U Područnoj školi u V. ima 142 učenika bošnjačke nacionalnosti, što čini 52,78 % u odnosu na ukupan broj učenika.

Učenici bošnjačke nacionalnosti bojkotuju nastavu počev od školske 2013/2014. godine i u taj bojkot je uključeno ukupno 127 učenika bošnjačke nacionalnosti, od čega 9 učenika I razreda, 11 učenika II razreda, 15 učenika III razreda, 13 učenika IV razreda, 10 učenika V razreda, 15 učenika VI razreda, 16 učenika VII razreda, 20 učenika VIII razreda i 18 učenika IX razreda (ovjereni spisak tužene OŠ S.S. K.V.). To znači da su u međuvremenu učenici VII, VIII i IX razreda (54 učenika) koji su uključeni u bojkot nastave, završili obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje (OŠ 1 m. J., OŠ P. P., OŠ M.S. S).

Nesporno je da su se roditelji tužilaca u anketi u vezi sa uvođenjem nacionalne grupe predmeta, između dvije ponuđene opcije iz anketnog listića (nastavni plan i program RS i ZD kantona), izjasnili da žele izučavati nastavni plan i program ZD kantona (121 roditelj).

Uvidom u oglas od 19.8.2015. godine, objavljen u dnevnim novinama GS, prvostepeni sud je utvrdio da je raspisan konkurs za popunu upražnjenih radnih mjesta OŠ S.S. u K.V. za nastavnika

za predmet „jezik bošnjačkog naroda (tačka 6), historije (tačka 7), zemljopisa (tačka 8) i predmeta moja okolina (tačka 9)“, za područnu školu u V., te da je ovaj oglas poništen odlukom OŠ S.S. u K.V. u tačkama 1, 6, 7, 8 i 9, broj: 512-01/15 od 24.8.2015. godine.

Prvostepeni sud je našao utvrđenim da su se roditelji tužilaca pismenim zahtjevom od 5.11.2012. godine (ponovljeni 29.4.2013. godine i 10.6.2013. godine) obratili Ministarstvu ... Republike Srpske, sa zahtjevom za uvođenje nacionalne grupe predmeta (jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo) i zapošljavanjem - angažovanjem nastavnika povratnika na ovim predmetima u OŠ S.S. u K.V. prema nastavnom planu i programu ZD kantona.

Prvostepeni sud je prihvatio dokazanim da je nacionalna grupa predmeta uvedena u OŠ u K., opština P. i OŠ u K.1, opština T.

Neposredna diskriminacija (član 3. stav 1. ZOZD) postoji ako se lice ili grupa lica, zbog njihovog ličnog svojstva u istoj ili sličnoj situaciji, bilo kojim aktom, radnjom ili propuštanjem, stavljaju ili su stavljeni u nepovoljniji položaj ili bi mogli biti stavljeni u nepovoljniji položaj. Prvi uslov za utvrđenje neposredne diskriminacije je dokaz o nepovoljnom položaju koje se može usporediti sa postupanjem prema drugoj osobi u sličnoj situaciji. Obaveza osobe koja se poziva na ovaj vid diskriminacije jeste da uvjeri sud da postoje osobe sa kojima se povoljnije postupilo ili bi se povoljnije postupilo, a da je pri tome jedina razlika između njih pravno zaštićena osnova.

Indirektna diskriminacija (član 3. stav 2. ZOZD) postoji kada naizgled neutralna norma, kriterij ili praksa imaju diskriminirajuće efekte na lica koja pripadaju nekoj grupi koja ima zaštićene karakteristike, a u konkretnom slučaju je to etnička pripadnost. Kada je u pitanju indirektna diskriminacija ne radi se o različitom tretmanu u odnosu na druge u istoj ili sličnoj situaciji, već o jednakom tretmanu onih koji bi morali, zbog neke svoje zaštićene karakteristike, biti drugačije tretirani kako ne bi bili dovedeni u nepovoljan položaj. Diskriminacija koja se odvija na navedeni način, otklanja se „razumnim mjerama prilagođavanja“.

ZOZD u članu 15. stav 1., kod direktne diskriminacije, propisuje da kada lice ili grupa lica u svim postupcima predviđenim ovim zakonom, na osnovu njima raspoloživim dokazima, učini vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije, leži na suprotnoj strani (konkretno tuženima), dok kod indirektno diskriminacije (stav 3.) propisuje da kada lice smatra da je snosilo posljedice diskriminacije zbog propuštanja razumnog prilagođavanja, teret dokazivanja leži na protivnoj strani, što konkretno znači da su tužene dužne dokazati da nisu propustile da prilikom donošenja nastavnih planova i programa primjene razumne mjere prilagođavanja kako bi se izbjegla diskriminacija tužilaca.

Prihvatajući činjenice koje je utvrdio prvostepeni sud, drugostepeni sud cijeni da su u OŠ S.S. u K.V. - područna škola u V., u „upotrebi oba pisma, da se ne radi o jeziku koji je nerazumljiv i u bitnom smislu drugačiji od jezika tužilaca“ i da neuvođenje nacionalne grupe predmeta „ne čini vjerovatnim da je način provođenja zakona u tuženoj osnovnoj školi diskriminatoran“.

Privremeni sporazum o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika (u daljem tekstu: Privremeni sporazum), potpisan je 5.3.2002. godine između nadležnih entitetskih ministarstava obrazovanja radi zadovoljavanja posebnih potreba i prava djece povratnika, i kako to sam naziv upućuje, predviđen je kao „privremeno rješenje“ jer se opravdano očekivalo da će

entitetska zakonodavna tijela donijeti zakone iz oblasti obrazovanja koja će biti usaglašena sa najvišim evropskim standardima o zaštiti ljudskih prava. Privremeni sporazum je potpisan u vrijeme kada u oblasti obrazovanja nije bilo propisa koji bi roditeljima i djeci garantirali obrazovanje u skladu sa njihovim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

U tački 1. Privremenog sporazuma navodi se da su se ministarstva saglasila da će sva djeca učiti opšte predmete na osnovu lokalnog plana i programa gdje god da se nalaze i gdje god da se oni i njihove porodice vrata; da će u vezi sa tzv. *nacionalnom grupom predmeta* (jezik i književnost, historija, geografija, priroda i društvo, vjeronauka), roditelji imati mogućnost da biraju između entitetskog odnosno kantonalno-županijskog ili nastavnog plana i programa po vlastitom izboru i da će prioritet biti zapošljavanje nastavnika povratnika da predaju nacionalnu grupu predmeta (tačka 2.); da su entitetska ministarstva preuzela obavezu da izrade jasne smjernice i upute u vezi sa provedbom ovog sporazuma u roku od dvije sedmice nakon njegovog potpisivanja, s tim da u te smjernice treba ući i sadržaj sporazuma; da se entitetska ministarstva obavezuju na angažovanje radi „pronaska trajnijih rješenja za pitanje obrazovanja povratnika“, što uključuje usvajanje novih zakona, izradu novih planova i programa, pisanje udžbenika koji neće sadržavati nikakve sporne materijale, te ponovno zapošljavanje nastavnika u školama u kojima su predavali prije rata, te da će „sporazum ostati na snazi dok se ne ispune navedeni uslovi“ (tačka 5.).

Postupajući u skladu sa tačkom 4. Privremenog sporazuma, nadležna entitetska ministarstva su 13.11.2002. godine sačinila i potpisala Plan provedbe Privremenog sporazuma, gdje su u odjeljku III- „*nacionalna skupina predmeta*“, propisali da će sve škole organizirati nastavu iz nacionalne grupe predmeta pod uvjetom da roditelji i učenici izaberu da se nacionalna skupina predmeta izučava na temelju plana i programa koji je drugačiji od onog koji se trenutno izučava. U školama u kojima ima 18 učenika ili više učenika u razredu škole će organizirati redovitu nastavu za ovu grupu predmeta, a tamo gdje je broj učenika manji od 18, škole će organizirati nastavu prema odluci nadležnog ministarstva. U skladu sa odredbom VII Plana provedbe Privremenog sporazuma, entitetska ministarstva su trebala izraditi smjernice i upute do 10.12.2002. godine.

Nesporna je činjenica da je nakon potpisivanja Privremenog sporazuma i Sporazuma o zajedničkom jezgri nastavnih planova i programa od 4.6.2003. godine (u daljem tekstu: Zajedničko jezgro), tužena Republika Srpska donijela Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske „Službeni glasnik RS“, broj: 74/08, 71/09, 104/11 i 33/14 – u daljem tekstu: Zakon o obrazovanju), koji je bio predmet ocjene Ustavnog suda. Odlukom broj: U-26/13 od 26.3.2015. godine, Ustavni sud je odbio apelaciju.

U odluci Ustavnog suda kojom je prihvaćena apelacija tužilaca u ovoj parnici, a vezano za odluku broj: U-26/13 od 26.3.2015. godine o ocjeni ustavnosti Zakona o obrazovanju, Ustavni sud naglašava da se „osnovno pitanje zbog kojeg je bio podnesen zahtjev za ocjenu ustavnosti odnosilo na to da li je ostavljanje ovlaštenja izvršnim organima vlasti, odnosno ministarstvu nadležnom za obrazovanje, da donese nastavne planove i programe u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine“ (tačka 38.).

Apostrofirajući obrazloženje koje je dato u odluci broj: U-26/13 od 26.3.2015. godine, Ustavni sud dalje u tački 38. odluke broj: AP-3174/17 od 19.9.2019. godine, navodi da je u odluci broj: U-26/13 od 26.3.2015. godine posebno naglasio u tački 52.: „Dakle, sporni zakoni, prema mišljenju Ustavnog suda, sadrže veoma visoke standarde i principe kojima se omogućava jednako

pravo pristupa i jednake mogućnosti u obrazovanju i odgoju bez diskriminacije prema bilo kom osnovu. Međutim, Ustavni sud primjećuje da sporni zakoni nemaju odredbe kojima je regulisano pitanje izučavanja tzv. nacionalne grupe predmeta, kao što je to predviđeno Privremenim sporazumom“, te ukazuje da bi zbog toga Zakon o obrazovanju bio neustavan samo ukoliko bi odredbe kojima je propisano da se ovlaštenje za izradu nastavnih planova i programa daje izvršnim organima vlasti bile neustavne.

U tački 54. odluke broj: U-26/13 od 26.3.2015. godine dalje je navedeno:“Izvršni organi bi morali implementirati utvrđene principe kroz nastavne planove i programe u koje bi bilo uključeno sve ono što je neophodno za poštivanje jednakog pristupa obrazovanju za sve, bez bilo kakve diskriminacije, vodeći pri tome računa o svačijim vjerskim i filozofskim uvjerenjima“. Stoga je mišljenje Ustavnog suda da „izrada nastavnih planova i programa ne može biti zakonska materija koju bi detaljno trebao da uredi zakonodavac, već je to materija koju sa stanovišta struke uređuje nadležno ministarstvo obrazovanja u suradnji sa stručnim organima, naravno poštujući utvrđene zakonske principe“, a krajnji zaključak da „davanje ovlaštenja za izradu nastavnih planova i programa organima izvršne vlasti i stručnim organima samo po sebi spornim zakonima ne oduzima karakter kvaliteta zakona u smislu njegovog autonomnog značenja prema standardima iz prakse Evropske konvencije“, odnosno da osporeni zakoni (Zakon o obrazovanju i kantonalni zakoni koji su takođe bili predmet ocjene ustavnosti u odluci) nisu neustavni.

U tački 57. odluke broj: U-26/13 od 26.3.2015. godine, Ustavni sud je konstatovao: „Međutim, način implementacije odredaba zakona u praksi u okviru nadležnih ministarstava koji donose podzakonske akte kao i provedba tih akata ne može biti pitanje kojim se Ustavni sud treba baviti prilikom ocjene ustavnosti spornih zakona u smislu člana VI/3. a) Ustava Bosne i Hercegovine“.

U odluci broj: U-26/13 od 26.3.2015. godine, Ustavni sud je naglasio da Zakon o obrazovanju ne sadrži regulisano pitanje izučavanja nacionalne grupe predmeta.

Ocjenjujući pravilnost stava koga je ovaj sud izrazio u ukinutoj odluci broj: 73 0 P 018311 17 Rev od 27.4.2017. godine o neosnovanosti tužbenog zahtjeva, utemeljen na zaključku da odredbe Zakona o obrazovanju nisu diskriminatorne, Ustavni sud navodi da je u odluci U-26/13 od 26.3.2015. godine istakao i to da „u slučaju da izvršni organi ne poštuju utvrđene zakonske principe, u kontekstu zabrane diskriminacije i poštivanja ljudskih prava i sloboda, prilikom izrade nastavnih planova i programa ili prilikom donošenja bilo kakvih odluka u vezi s tim, lica čija se prava krše odlukama tih izvršnih organa vlasti imaju mogućnost tražiti zaštitu pred nadležnim redovnim sudovima“.

Ustavni sud ukazuje da su upravo takvu zaštitu, u konkretnom slučaju, apelanti tražili postavljenim tužbenim zahtjevom. (tačka 39.).

Po mišljenu Ustavnog suda, u konkretnom slučaju, su nižestepeni sudovi u sva tri stepena, postupali suprotno odredbi člana 15. ZOZD, jer su teret dokazivanja prebacili na tužioce iako su tužiocima učinili vjerovatnim da se nastava u školi ne izvodi na sva tri jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, da su udžbenici koje tužiocima moraju koristiti u nastavi napisani na samo jednom jeziku i samo jednom pismu, da nastavni plan i program koji je u primjeni u tuženoj osnovnoj školi sadrži udžbenike čiji je sadržaj neprihvatljiv za tužioce zbog njihovog etničkog porijekla.

Ispitujući navode apelanata u ovom dijelu Ustavni sud u odluci broj: AP-3174/17 od 19.9.2019. godine, navodi:“Stoga, iz obrazloženja osporenih presuda nije jasno zbog čega su sudovi zaključili da priznavanjem tuženih da nije uvedena nacionalna grupa predmeta, i da sva djeca izučavaju srpski jezik, apelanti nisu učinili vjerovatnim da su diskriminirani, odnosno zašto teret dokaza nije prebačen na tužene. Dakle, iz obrazloženja odluka nije jasno na osnovu kojih dokaza su sudovi zaključili da su nastavni plan i program prilagođeni i za učenike bošnjačke nacionalnosti kada tužena o tome nije predlagala i izvodila dokaze“... „Budući da su apelanti dokazali da nije uvedena nacionalna grupa predmeta, te da postavljanjem zahtjeva za uvođenjem te grupe predmeta implicitno smatraju da nastavni plan i program koji se koriste ne zadovoljavaju njihove potrebe u smislu poštivanja i njegovanja njihove tradicije i kulture, na tuženu je prebačen teret dokazivanja da to nije tako. Drugim riječima, da bi se tužene uspješno odbranile od navoda da diskriminiraju apelante moraju sa sigurnošću dokazati da nastavni planovi i programi ispunjavaju sve one visoke standarde i principe koje sadrži Zakon o obrazovanju i Okvirni zakon“ (tačka 40.).

Zakon o obrazovanju sadrži (kako je to cijenio i Ustavni sud) „veoma visoke standarde i principe kojima se omogućava jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti u obrazovanju i odgoju bez diskriminacije prema bilo kom osnovu“ (koji stav je i bio osnov za donošenje ukinute revizione odluke), ali to, samo po sebi, nije garancija da je u cijelosti isključena diskriminacija učenika bošnjačke nacionalnosti u svjetlu okolnosti da nije uvedena nacionalna grupa predmeta kako je to predviđeno Privremenim sporazumom, a za koji sporazum su svojom voljom potpisnici utvrdili da će „ostati na snazi dok se ne ispune navedeni uslovi“.

Imajući u vidu sve napred navedene činjenice koje su utvrđene od strane nižestepenih sudova i potvrđene od strane Ustavnog suda (tačka 40. odluke broj: AP-3174/17 od 19.9.2019. godine), te polazeći od pravila tereta dokazivanja iz člana 15. ZOZD, Vrhovni sud Republike Srpske cijeni da su tužioci učinili vjerovatnim da je došlo do diskriminacije neuvođenjem nacionalne grupe predmeta i da tuženi drugačije nisu ni tvrdili ni dokazivali, uz prioritet zapošljavanja nastavnika povratnika da predaju nacionalnu grupu predmeta, a time i povrede člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na obrazovanje (član II/3 Ustava Bosne i Hercegovine), odnosno povrede člana 1. Protokola broj 12. uz Evropsku konvenciju (zabrana diskriminacije), što njihov tužbeni zahtjev čini osnovanim. Neosporne činjenice da su kod tužene OŠ S.S. u K.V. - područna škola u V., u upotrebi oba pisma, da se ne radi o jeziku koji je nerazumljiv i u bitnom smislu drugačiji od jezika tužilaca, da su nastavnici u školi obe nacionalnosti (srpske i bošnjačke), imajući u vidu naglašene stavove Ustavnog suda u vezi obima primjene Privremenog sporazuma, ne mogu dovesti do drugačije odluke.

Polazeći od stavova i zaključaka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine navedenih u odluci broj: AP- 3174/17 od 19.9.2019. godine, te odredbe člana 62. tačka 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 94/14) kojom je propisano da je sud, odnosno organ čija je odluka ukinuta dužan da donese novu odluku, pri čemu je obavezan da poštuje pravno shvatanje Ustavnog suda o povredi Ustavom utvrđenih prava i osnovnih sloboda podnositelja apelacije, odlučeno je kao u izreci ove presude.

Kako je došlo do preinačenja pobijane odluke, to je revizioni sud dužan da odluči o troškovima cijelog postupka saglasno odredbi člana 397. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP).

Tužiocima su uspješni u parnici sa cjelokupnim tužbenim zahtjevom, pa se odluka kojom se tuženi obavezuju na naknadu troškova postupka zasniva na odredbi člana 386. stav 1. i 2. ZPP.

Troškovnikom koji je podnesen blagovremeno, tužiocima su opredjelili troškove postupka nastale pred prvostepenim sudom do 3.6.2014. godine u iznosu od 12.355,20 KM. Traženi troškovi su opredjeljeni saglasno članu 2. tarifni broj 2. (vrijednost spora 10.001,00 KM do 20.000,00 KM = 240 bodova), 9, 10., 12., u vezi sa odredbom člana 14. stav 2. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“, broj: 68/05 –u daljem tekstu: AT). U ovom troškovniku su obračunati troškovi uvećani za PDV.

Pored ovih troškova, tužiocima su tražili i naknadu troškova za sastav žalbe izjavljene protiv rješenja prvostepenog suda broj: 73 0 P 018311 13 P od 2.7.2014. godine, prema advokatskoj tarifi, koji zahtjev je osnovan jer je njihova žalba usvojena od strane drugostepenog suda rješenjem broj: 73 0 P 018311 14 Gž od 24.9.2014. godine.

Tužiocima su tražili i naknadu troškova za sastav žalbe izjavljene protiv rješenja prvostepenog suda broj: 73 0 P 018311 14 P 2 od 13.2.2015. godine, prema advokatskoj tarifi, koji zahtjev je osnovan jer je njihova žalba usvojena od strane drugostepenog suda rješenjem broj: 73 0 P 018311 15 Gž 2 od 15.5.2019. godine.

Tužiocima su tražili i naknadu troškova na ime sastava žalbe protiv prvostepene presude broj: 73 0 P 018311 15 P 3 od 14.12.2015. godine, prema advokatskoj tarifi, i troškove na ime revizije izjavljene protiv drugostepene presude broj: 3 0 P 018311 16 Gž 3 od 9.11.2016. godine, prema advokatskoj tarifi, koji zahtjev je osnovan jer je u konačnom usvojena revizija i preinačene obe nižestepene presude.

Tužiocima su opredjeljeno tražili i troškove zastupanja na ročištima za glavnu raspravu održanim 4.12.2014. godine i 27.1.2015. godine u iznosima od po 966,00 KM, te troškove zastupanja na ročištu za glavnu raspravu održanom 30.10.2015. godine u iznosu od 966,00 KM.

U skladu sa navedenim odredbama AT, kada je u pitanju zahtjev za naknadu troškova na ime sastava pravnih lijekova, osnovna nagrada od 240 bodova se uvećava za 50% ili za 120 bodova, što ukupno čini 360 bodova ili 720,00 KM, uvećano po tarifnom broju 10. jer se radi o zastupanju više klijenata, s tim da iznos povišene nagrade ne može biti veći od 100%, čime ukupna nagrada za sastav svakog od pojedinačno uloženi pravnih lijekova iznosi 1.440,00 KM.

Prema opredjeljenom troškovniku, tužiocima pripada pravo na naknadu troškova postupka nastalih do 3.6.2014. godine u iznosu od 12.355,20 KM, dok zbir troškova nastalih nakon toga, kada je u pitanju naknada za pristupe na ročišta, iznosi 2.898,00 KM (966,00 KM x 3), a kada su u pitanju izjavljeni pravni lijekovi, zbir troškova iznosi 5.760,00 KM (1.440,00 KM x 4), s tim da se ovi troškovi trebaju uvećati za PDV od 17% (2.898,00 KM + 5.760,00 KM + 1.467,00 KM), čime se dobije iznos od 10.125,00 KM.

Dakle, sve ukupni troškovi koji se priznaju tužiocima i na čije plaćanje se tuženi obavezuju iznose 22.460,20 KM.

Primjenom odredbe člana 250. stav 1. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Tanja Bundalo